

Hírfutár

7. évfolyam, 20. szám MTA VILÁGGAZDASÁGI KUTATÓINTÉZET

2005. július

A TARTALOMBÓL

- 1 Rác Margit: Rosszkedvünk nyara
2 Események

- 3 Előzetes
4 Újdonságaink

Rác Margit

Rosszkedvünk nyara

Az európai integráció csaknem fél évszázada fejlődik, bővül és mélyül, de mindig válságokon keresztül. Természetes is ez, hiszen legalábbis ami az integráció mélyülését illeti, a tagországoknak saját elhatározásukból kell lemondaniuk a nemzeti gazdaságpolitika egy-egy, de mindig más részéről. Tehát a mindenkori kormány saját nemzeti kompetenciáját szűkíti, saját elhatározásból.

Az integrációt alapító hat országból fokozatos bővülések során 2004. május elsején 25 tagország lett. Ez a legutolsó kibővülés a „mega” előnevet kapta. Tíz ország egyszerre soha eddig nem lépett be a közösségbe, ráadásul mind a tíz szegénynek számít. Nem csoda, hogy alig egy évvel a kibővülés után a „rég” tagországokban egyre-másra fogalmazódik meg a gondolat, miszerint összes bajuk oka és forrása a tíz szegény ország belépése. „Egészséges amnéziával” feledkeznek meg arról, hogy se a több milliós számláló és egyre szaporodó munkanélküli, se a romló államháztartási helyzet, se az alacsony GDP-növekedési ütem (mint a lappangó válság szimptomája) nem a 2004-es kibővüléskor kezdődött. Mégis sokkal egyszerűbb az összes bajnak egyszerre lelni meg az okát

A globalizáció és a társadalom felgyorsult elöregedése számos nagy és fejlett tagországban finanszírozhatatlanná tette a már tradicionálissá vált, sűrűre szőtt jóléti hálót. A jóléti intézkedések meg-

nyirbálása a lakosságot türelmetlenné, bizalmatlanná és elégedetlenné teszi.

Ez a folyamat zajlik Franciaországban is. Nem csoda hát, hogy különböző, éppen háttérbe szorított politikusok érvelhettek azzal – lejártható a hatalmon lévőket –, hogy az EU alkotmányos szerződésének tervezete az angolszász liberális gazdasági eszmék tárháza, s így, ha elfogadják, az további csapás lesz a francia jóléti rendszerre. Különben is, a tervezet elfogadásával utat nyitnának Törökország EUcsatlakozásának, amit a lakosság nagy része már korábban is ellenezett. Sajnos a népszavazás során megvan a lehetőség a szavazó polgár manipulálására mindazon esetben, amikor bonyolult és hosszú szövegek ily módon történő törvényerőre emelését szeretnék elérni. Tehát ez esetben minden bajok eredője az volt, hogy a francia népet megszavaztatták az alkotmányos szerződésről. Pedig meg lett volna a lehetőség a parlamenti ratifikálásra is.

A sors különös fintora volt, hogy néhány nappal a francia „nem” után szavaztak a hollandok. A holland lakosság pedig arról lett meggyőzve, hogy az alkotmányos szerződés elfogadásával komoly csapást mérnek fejlett piacgazdaságukra, mert ennek a jogi dokumentumnak az elfogadásával a szociális háló sűrűbbre szövését várják majd el az EU tagországaitól. A hollandok is arra gondoltak, hogy talán a tervezet leszavazásával sikerül megakadályozni a

török csatlakozást. Ennek a tradicionálisan demokráciához szokott népnek sem magyarázta meg senki, hogy az alkotmányos szerződés elfogadásával vagy leszavazásával egyik kérdés kezelését sem tudják befolyásolni.

Június közepén, a luxemburgi elnökséget záró EU-csúcson a tagországok elnökei, illetve miniszterelnökei nem tudtak megegyezni a 2007 és 2013 közötti új közös költségvetés keretszámairól. Győzött az a nemzeti egoizmus, ami a hazájában gyenge politikus igen szűk nemzeti játékteréből fakadt. Sem Jacques Chirac, sem Tony Blair, sem Gerhard Schröder nem volt abban a helyzetben, hogy vélt vagy valós nemzeti érdekeiből engedhetett volna. A sikertelen EU-csúcs kommentárjaiban élesen feltűnt, hogy halasztani kellene a további bővítést, még abban az esetben is, amikor már aláírt csatlakozási jegyzőkönyvvel rendelkező országokról van szó.

Mintha föllálítható lenne ezekből a negatív jelenségekből egy elég keserű összefüggés. Nevezetesen az, hogy a globalizációs kihívásokra a 25-tagúra bővült unió meghatározó befolyással bíró tagországainak vezetői nem látják az integrációban semmi hathatós gyógyírt a maguk számára. Persze feltehető a kérdés, hogy csak a nemzeti befolyásukat veszítő politikusok nem látják ilyet, vagy a régi tagországok lakossága sem? Lehet, hogy a kibővülés, a szociális háló szűkítése, az alkotmányos szerződés elfogadása és a közös költségvetés kialakítása a következő hét évre ok-okozati összefüggések láncolatává válik, amiből kigabalyodni nem lesz könnyű.

ESEMÉNYEK

2005 tavaszán intézetünkben műhelyvita-sorozatot indítottunk, hogy munkatársaink tanulmányait külső szakértők és intézeti kollégák részvételével megvitassuk.

Az eddigi műhelyviták az alábbi tanulmányok és szerzők köré szerveződtek:

* Oroszország és a kibővült Európai Unió gazdasági kapcsolatai (Ludvig Zsuzsa, április 26.)

* What Has and Has Not Changed in the CEECs in the Course of the EU's Enlargement Process: Retrospect and Prospects – A Critical View from Hungary (Hernádi András, május 3.)

* Számok mögött a lényeg. A világgazdaság 1990 óta (Farkas Péter, május 10.)

* Competitiveness and Changes in the Position of Hungarian Manufacturing Product Groups in the EU Market (Buzás Sándor, május 12.)

* A feldolgozóipar termelési technológiai színvonalának és a versenyképesség (Artner Annamária, május 19.)

Az intézet kutatói további műhelyvitákat terveznek az elkövetkező hónapokra.

Május 25-én sajtótájékoztatón mutattuk be a VKI fiatal kutatói által összeállított *Monitoring jelentés 2005-öt*, amely a nyolc új közép- és kelet-európai tagország elő uniós évének teljesítményét próbálta meg objektív mérőszámok segítségével értékelni. Az országtanulmányok egységes szempontrendszert követtek, meghatározott politikai, stabilitási, gazdasági-versenyképességi, illetve társadalmi és jogi aspektusokat vizsgáltak meg egységes adatbázisok alkalmazásával. Az így összeállított *tagállamként mutatott teljesítményindex* tette lehetővé az összehasonlító értékelést, illetve a vizsgált országok teljesítményének számszerűsítését. Az első év tapasztalatai és a számok azt mutatják, hogy a nyolc országot három kategóriába sorolhatjuk. Minden szempontból kiemelkedő Szlovénia teljesítménye. A középmezőnybe Csehország, Litvánia, Magyarország és Észtország tartozik. A harmadik, kissé lemaradó három ország Szlovákia, Lettország és Lengyelország. A kötet szerzői kiemelik, hogy ezek a mérőszámok nem állapotot, hanem inkább folyamatot jeleznek, a „helyezések” bármikor változhatnak. A kötet iránt igen jelentős az érdeklődés. Korlátozott példányszámban még megrendelhető az info@vki.hu címen.

Május 26-án és 27-én nagyszabású ukrán–magyar bilaterális konferenciára került sor intézetünkben Euro-integrációs kihívások a magyar–ukrán gazdasági kapcsolatokban címmel. A rendkívül színvonalas, tartalmas előadásokat felvonultató rendezvény több hónapos együttműködés és előkészítő folyamat végeredményeként jött létre. A konferencián, me-

lyet az ukrán nagykövet magyar nyelvű megnyitója vezetett be, jórészt a két szervező intézet kutatói tartottak előadást, így a VKI igazgatója, Inotai András, valamint az Ukrán Tudományos Akadémia kijevi Gazdaságprognosztikai Intézetének igazgatója, Valerij Heyets akadémikus és a két intézet vezető kutatói. A regionális együttműködés témakörében vendégelőadókat is köszönthetünk, Marjan Dolishnij akadémikust az Ukrán Tudományos Akadémia Regionális Kutatóintézetének igazgatóját, valamint Baranyi Bélát, az MTA Regionális Kutatások Központja, Alföldi Tudományos Intézetének tudományos osztályvezetőjét.

A VKI és a Gazdaságprognosztikai Intézet a 2004-ben kezdett közös kutatások első eredményeit mutatták be a rendezvényen. A konferencia újdonságát elsősorban az adta, hogy a magyar–ukrán gazdasági kapcsolatokat nem csak néhány kölcsönösen fontos szempontból (a kétoldalú kereskedelem és tőkeáramlások aktuális kérdései, a határ menti együttműködés, a mindkét országot érintő európai közlekedési folyosók kialakításának problematikája stb.) vizsgálták, hanem mindezt Magyarország uniós csatlakozásának tükrébe helyezték, azaz a kétoldalú kapcsolatrendszerre gyakorolt hatásokat mutatták be. A rendezvény képet adott az ukrán átmenet néhány különösen fontos területéről is (például a mezőgazdaságról, a pénzügyi szektorról), a gazdaság jelenlegi állapotáról, valamint Ukrajnának az Európai Unióval alakuló kapcsolatairól.

A konferenciát igen nagy érdeklődés kísérte. Az üzleti és közéleti szféra is képviseltette magát a rendezvényen, napi munkájuk során szerzett tapasztalataikkal egészítve ki a kutatók beszámolóit. A konferencia anyagát egy kötetben is megjelenteti a VKI.

ÚJDONSÁGAINK

Monitoring jelentés 2005

**A nyolc új közép- és kelet-európai tagország
első uniós évéről
2004. május 1. – 2005. május 1.**

Az MTA Világgazdasági Kutatóintézet hatfős kutatócsoportja arra vállalkozott, hogy idén májustól

kezdve évente megjelenteti összehasonlító elemzését azokról a rendszerváltó országokról, amelyek az Európai Unió teljes jogú tagjaivá váltak. Az első tanulmánykötet a 2004. május 1-jén EU-taggá vált Csehországról, Észtországról, Lengyelországról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Szlovákiáról és Szlovéniáról szól, ami hosszabb távon a közép- és kelet-európai térség újabb belépőinek vizsgálatával bővül.

Az új tagok teljesítményéről szóló nyolc ország tanulmány egységesen meghatározott politikai stabilitási, gazdasági-versenyképességi, és a nominálkonvergenciára vonatkozó, valamint társadalmi-jogi-érdekérvényesítési szempontrendszerre épül. Az összefoglaló fejezet az első év legjellemzőbb tapasztalatait emeli ki, majd pedig – az összehasonlítást megkönnyítendő – az utolsó fejezetben a kutatócsoport által bevezetett komplex, háromdimenziós mutató kerül bemutatásra. Az újonnan alkalmazott index a következő szempontokból tevődik össze: politikai és társadalmi stabilitás; tagállamként való működés; gazdasági teljesítmény. Az index alkalmazásának célja nem elsősorban egy rangsor felállítása, hanem a vizsgált országok folyamatos teljesítményének – persze szubjektív elemeket is tartalmazó, de az összehasonlítást feltétlenül megkönnyítő – „számszerűsítése”. Ez a skála egyfajta tükröt is tart az új tagok elé, miközben az index mögött meghúzódó elemzésekből fontos tanulságok vonhatók le a sikeres és kevésbé sikeres tapasztalatokról.

A tagállamként mutatott teljesítmény indexe (TMT-index) 2005-ben azt mutatja, hogy három „kategóriába” sorolhatók a nyolcak. Kimagaslóan Szlovénia vezet a mezőnyt, amelyet a középmezőnybe tartozó Csehország, Litvánia, Magyarország és Észtország követ. A harmadik, kissé lemaradó csoport tagjai Szlovákia, Lengyelország és Lettorság. Mindez azonban semmire sem predestinál: az elemzésekből úgy tűnik, hogy Szlovéniát középtávon biztosan nehéz lesz behozni, de a többi helyezés bármikor változhat. Itt különösen fel kell hívni a figyelmet a balti államok egyre javuló teljesítményére, illetve az alacsonyabb fejlettségi színtről induló Lengyelország sikeresnek tűnő erőfeszítéseire a tagság előnyeinek kihasználása terén. Magyaror-

szágnak arra kell ügyelnie, hogy meglévő versenyképességi pozícióit és magas szintű jogharmonizációs teljesítményét megőrizze/javítsa, miközben komoly teendők vannak a maastrichti konvergencia-kritériumok, valamint az EU-támogatások (különösen a mezőgazdasági kifizetések) minél hatékonyabb lehívása terén.

*

Az angol nyelvű összefoglalóval (és kétnyelvű táblázatokkal) is ellátott tanulmánykötet megrendelhető az MTA VKI munkatársánál, Varga Istvánnál, az info@vki.hu e-mail címen.

A kiadvány ára: 2200 Ft (postázás esetén 2500 Ft).

Kihívások

No.181 Artner Annamária: Írország a fellendülés éveiben

Műhelytanulmányok

No.67 Szalavetz Andrea: A nanotechnológia és a jelenlegi jövőiparágak

No.68 Mészáros Klára: Kínai jelen és jövő

Working Papers

No.154 Klára Fóti: The Impact of Changes in Competitiveness on Labour-market and Human-resource Development. The Case of Hungary

No.155 Andrea Szalavetz: Structural Change – Structural Competitiveness

No.156 Richard R. Ochmann: Potential Migration after the First Round of EU Eastern Enlargement. Impacts on Germany's Labour Market and Welfare System

No.157 Andrei I. Lobatch: Belarus on the EU Borders. The Impact of Enlargement on Trade and Cross-border Cooperation

No.158 Richard R. Ochmann: The First EU Eastern Enlargement. Impacts on the German Economy and Public Perceptions

Előkészületben:

Anna Wisniewski: The Impact of Foreign Direct Investment on Regional Development - The Case of Poland

Sándor Buzás: Competitiveness and Changes in Position of Hungarian Manufacturing Product Groups in the EU Market

David L. Ellison: Divide and Conquer: The EU Enlargement's Successful Conclusion?

Iraj Hashi and Darko Hajdukovic: Determinants of Industrial Restructuring in the Pre-Accession Transition Economies: The Case of Czech Republic, Hungary and Poland

Vélemények, Kommentárok, Információk

No.102 Székely-Doby András: Tovább tart a konjunktúra az USA-ban

No.103 Hernádi András: Japán jövőképe a 21. századra

No.104 Rácz Margit: Rosszkedvünk nyara

No.105 Meisel Sándor: A költségvetési kerettség elfogadásának kudarca az Európai Tanács brüsszeli csúcserkezletén

Amennyiben felkeltettük érdeklődését kiadványaink iránt, forduljon intézetünk munkatársához:

Varga Istvánné

telefon: 224-6707, fax: 224-6766

e-mail: vgyorgyi@vki.hu

illetve publikációink megtalálhatók, letölthetők a www.vki.hu weboldalon

